

Cuvânt înainte

Societatea contemporană este marcată de transformări esențiale în toate domeniile de activitate, inclusiv în medicină și în practica ocrotirii sănătății. Implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală, fortificarea asistenței medicale primare și de urgență, reconfigurarea sistemului spitalicesc, integrarea serviciilor medicale acordate pacienților sunt doar câteva dintre reformele ce s-au produs în sistemul național de sănătate pe parcursul ultimilor ani.

Fiind orientate spre promovarea sănătății și îmbunătățirea calității vieții populației, acestea au devenit definerii, în special, pentru managerii instituțiilor medicale. Anume la acest nivel a apărut necesitatea unor cunoștințe ample interdisciplinare, suplimentare celor profesionale, pentru a elabora și implementa strategii și planuri instituționale de dezvoltare, a studia relația cerere-ofertă și a asigura prestarea serviciilor de calitate, a cunoaște piața medicală și a satisface necesitățile populației, precum și pentru a-i determina pe lucrătorii medicali să-și onoreze obligațiunile.

În contextul celor menționate, îmi exprim speranța că eforturile îndreptate spre consolidarea potențialului uman în domeniul managementului sănătății publice sunt o investiție sigură în dezvoltarea durabilă a sistemului de sănătate din Republica Moldova.

Ion ABABII,

Dr. hab., profesor universitar

Academician al A.Ș.M.

Rector al USMF „Nicolae Testemițanu”

Președinte al CA al ȘMSP

O școală nouă pentru o societate nouă

Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSP) se află la cea de-a doua promoție de audienți ai programului de studii prin masterat. Acesta prevede instruirea postuniversitară a cadrelor din sectorul sănătății în scopul dezvoltării capacităților de a conștientiza problemele de sănătate publică și de a elabora, implementa și evalua intervențiile necesare pentru îmbunătățirea situației în domeniu.

Programul de studii este unul de tip nou, axat pe promovarea standardelor naționale și internaționale, ce include metode contemporane de instruire, precum: învățământul la distanță bazat pe web și învățământul prin intermediul videoconferințelor. Utilizarea acestor metodologii interactive constituie o premieră în Republica Moldova.

La desfășurarea cu succes a procesului instructiv sunt antrenați peste 70 de profesori și experți din țară și de peste hotare, care prin exemplul personal de dăruire și abnegație contribuie la alinierea instituției la cerințele și recomandările internaționale.

Inspiră optimism relațiile fructuoase de colaborare, stabilite între Școala de Management în Sănătate Publică din Republica Moldova și instituțiile similare din Franța, Israel, România, Lituania etc., dar și acceptarea Școlii în rândul Asociației Școlilor de Sănătate Publică din Regiunea Europeană (ASPHER).

Oleg LOZAN,

doctor în medicină, conferențiar universitar,
directorul Școlii de Management în Sănătate
Publică din Republica Moldova

Retrospective

ȘMSP - la prima promoție de absolvenți

La 30 noiembrie 2007, în sala de conferințe a USMF “Nicolae Testemițanu” a avut loc festivitatea de decernare a diplomelor de „Master în managementul sănătății publice” absolvenților primei promoții de la Școala de Management în Sănătate Publică din Republica Moldova.

Cei 17 masteri care s-au învrednicit de titlul „Master în managementul sănătății publice” sunt specialiști ai diferitor profiluri medicale, unii dintre care concomitent activează și în funcții de conducere într-o instituție publică.

Audienții programului de masterat s-au simțit încurajați pentru posibilitatea de a beneficia de o instruire atât de necesară în condițiile actuale, ceea ce le permite să fie mult mai bine pregătiți profesional pentru a-și exercita obligațiunile în corespundere cu exigențele timpului.

Festivitatea de decernare a diplomelor de master s-a desfășurat într-o atmosferă solemnă, cu participarea profesorilor de la USMF „Nicolae Testemițanu” și de la alte instituții guvernamentale și internaționale din țară.

Prezent la eveniment, dl **Ion Ababii, Ministru al Sănătății**, i-a felicitat pe absolvenți, adresând în același timp cuvinte de recunoștință cadrelor didactice pentru aportul pe care l-au adus la formarea specialiștilor în domeniul managementului și sănătății publice.

Ion ABABII, Ministrul Sănătății
(Extras din mesajul de felicitare)

Remanierele care au loc astăzi în sistemul sănătății din Republica Moldova au drept obiectiv creșterea calității și eficienței serviciilor medicale, lucru imposibil de realizat fără un management bazat pe performanță, la nivelul fiecărei instituții, și fără un potențial uman bine pregătit.

Este îmbucurător că profesioniștii din domeniul medicinei au primit cu optimism oportunitatea de instruire la Școala de Management în Sănătate Publică, ceea ce va contribui la creșterea potențialului profesional și la fortificarea capacităților sistemului de sănătate autohton.

Conștientizarea necesității de a avea cunoștințe profunde și în alte domenii decât cel al medicinei (economie și finanțe, managementul general și specializat, psihologie, legislație, comunicare etc.) este un pas progresist, ce va conduce, sperăm, la realizarea cu succes a reformelor inițiate.

Mizăm mult pe faptul că absolvenții Școlii de Management în Sănătate Publică vor reuși să aplice cunoștințele acumulate în practică și vor răspunde pozitiv tuturor imperativelor timpului.

Oleg LOZAN
directorul Școlii de Management în Sănătate Publică

Instituția noastră înscrie astăzi prima promoție a programului de instruire prin masterat. Este un rezultat la care am aspirat cu toții în acești doi ani și care a devenit posibil grație eforturilor mai multor persoane și organizații, aportul cărora este crucial pentru activitatea Școlii de Management în Sănătate Publică.

Cu deosebită recunoștință aș vrea să remarc implicarea Ministerului Sănătății, în special, a dlui Ministru (președinte al Consiliului de Administrație al Școlii) pentru susținerea acestui proiect inovator prin concepția sa, pentru grija și exigența manifestată în coordonarea procesului de instruire.

Sincere mulțumiri aducem Fundației Soros-Moldova, suportul căreia a fost esențial pentru derularea activității Școlii, precum și USMF „Nicolae Testemi-

țanu” și centrelor științifico-practice din domeniu, din partea cărora am avut un sprijin permanent.

Frumoase relații de colaborare au fost cristalizate în perioada de referință cu un șir de organizații internaționale: Comisia Europeană, Banca Mondială, Organizația Mondială a Sănătății, UNICEF etc. Un rol important în elaborarea și perfecționarea programului de studii l-au avut experții internaționali, care ne-au ghidat continuu. Semnificativ pentru noi este că, într-o perioadă relativ scurtă de timp, au fost stabilite mai multe acorduri internaționale. Drept confirmare sunt mesajele de felicitare, parvenite cu ocazia evenimentului de la prietenii noștri din Franța, Lituania, România, Israel, Rusia și din partea Asociației Școlilor de Sănătate Publică din Regiunea Europeană (ASPHER).

Felicităm absolvenții cu prilejul acestui eveniment și le dorim să-și păstreze și în continuare inițiativa și entuziasmul de care au dat dovadă pe parcursul acestor doi ani de studii pentru ca împreună cu experiența și cunoștințele acumulate să contribuie la realizarea cu succes a tuturor reformelor din domeniul sănătății.

Constantin ETCO

profesor universitar, USMF „Nicolae Testemițanu”

Cei doi ani de studii pentru masteri au fost doi ani de studii și pentru noi, profesorii de la Școala de Management în Sănătate Publică, care am elaborat modulele primei curricule, am editat manuale, conform cerințelor identificate. Întrucât majoritatea audienților au o bogată experiență în domeniu, anumite lucruri le-am învățat și de la ei. Am fost permanent deschiși pentru o conlucrare reciprocă, ceea ce ne-a ajutat în ultimă instanță să perfecționăm procesul de instruire, să adaptăm curricula la aspirațiile și doleanțele celor ce doresc să devină masteri în sănătate publică.

Ne inspiră încredere tezele de master prezentate de către audienți, care sunt niște lucrări interesante, realizate la un înalt nivel științific, aproape de calitatea unor lucrări de doctor în medicină, ceea ce denotă că absolvenții Școlii sunt niște persoane cu mari promisiuni pentru viitor.

Mă bucur și pentru imaginea în creștere a Școlii de Management în Sănătate Publică. Colaborările fructuoase la nivel internațional, înscrierea în rândul membrilor ASPHER, creșterea numărului de doritori de a studia la această instituție confirmă faptul că realizarea acestui proiect este benefică pentru întreg sistemul sănătății din Republica Moldova.

Dumitru TINTIUC

profesor universitar, USMF „Nicolae Testemițanu”

Suștin cu fermitate ideea că formarea Școlii de Management în Sănătate Publică nu a fost o formalitate. Instituția respectivă a venit să lichideze un gol, ce se resimțea demult în procesul de instruire universitară și postuniversitară continuă a cadrelor medicale de conducere.

În lipsa bazei legale pentru funcționarea acestei structuri, a unei documentații specifice ce ar reglementa activitatea persoanelor abilitate cu funcții de conducere, crearea Școlii a decurs printr-o etapă complicată de organizare, trecând și prin divergențe de opinie.

Asistăm cu toții la evenimentul de decernare a diplomelor absolvenților primei promoții și bucuria mea e că de azi înainte vom activa cu toții într-o strânsă colaborare în domeniul sănătății publice.

Din numele Catedrei de Sănătate Publică și Management a Facultății de Perfecționare (USMF „Nicolae Testemițanu”) doresc să aduc felicitări posesorilor acestor diplome și să le uez ca toate cunoștințele pe care le-au acumulat în timpul studiilor să le aplice cât mai curând în practică.

Instruirea este o etapă care nu finisează acum, aici. Formarea profesională este un proces care va continua pe tot parcursul vieții și de aceea, sunt convins, în activitatea de zi cu zi, ne vom întâlni încă de multe ori pentru a discuta problemele stringente ale domeniului sănătății. Mult succes tuturor!

Pavel URSU

președintele Biroului OMS de coordonare în Moldova

Tot mai des ne convingem de faptul că pe lângă volumul resurselor alocate în medicină, un rol important revine managementului acestor resurse. Crearea Școlii de Management în Sănătate Publică a constituit un răspuns adecvat la noile necesități ale sistemului de sănătate, înaintând cea mai flexibilă și optimă soluție în condițiile autohtone. Proiectul de organizare a Școlii s-a axat pe formarea specialiștilor prin consolidarea mai multor verigi existente și ajustarea procesului de luare a deciziilor în sistemul de sănătate la practica internațională.

Actualmente, tot mai frecvent se vorbește despre schimbarea conceptului de *politici în sănătate* în *politici sănătoase*. Aceasta înseamnă că orice acțiune, decizie sau

politică în proces de aprobare trebuie să fie privită prin prisma impactului acesteia asupra sănătății populației. Or, angajamentul și responsabilitatea noastră e să ne implicăm ca adevărați agenți ai schimbării și progresului în sistemul de sănătate.

Îmi face o deosebită plăcere să împărtășesc bucuria acestei zile împreună cu colectivul Școlii și absolvenții primei promoții.

Viorel SOLTAN
directorul Centrului pentru Politici și Analiză
în Sănătate (PAS)

În una din discuțiile noastre în cadrul Școlii de Management în Sănătate Publică, acum doi ani, vorbeam despre scopul și obiectivele instruirii postuniversitare. Afirmam atunci că rezultatele acestei instruirii vor fi vizibile doar când absolvenții Școlii se vor întoarce la locurile de muncă și vor aplica în practică cunoștințele acumulate. Ei, bine, acest moment începe astăzi!

Sincere felicitări echipei Școlii de Management în Sănătate Publică, inclusiv Consiliului de Administrație pentru implementarea reușită a acestui proiect; Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” – pentru obținerea unei noi categorii de discipoli și Ministerului Sănătății – pentru formarea unor cadre profesionale, instruite conform cerințelor și necesităților timpului.

Aliona SERBULENCO
absolventă a ȘMSP

S-au perindat zilele și în goana timpului au trecut doi ani. În final, prin persuasiune și perseverență, încurajare din partea profesorilor, încredere acordată de colectivul care ne-a delegat la studii – cred că am reușit să ne atingem scopul propus. Și iată-ne astăzi masteri. Pe cât suntem de buni – va arăta timpul.

Mă simt onorată și am deosebită plăcere să aduc mulțumiri tuturor celor care, direct sau indirect, ne-au ajutat să ne realizăm visele – reprezentanților Ministerului Sănătății, profesorilor, conducătorilor științifici. Sincere mulțumiri și familiilor noastre (soților, soțiilor și copiilor), care în acești doi ani ne-au susținut în clipele cele mai dificile și s-au bucurat împreună cu noi de cele mai mici succese.

Acorduri internaționale

14 martie 2007 – încheierea **primului acord internațional de colaborare**

între Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSP) a USMF „Nicolae Testemițanu” și Școala Națională de Sănătate Publică (Ecole de Santé Publique), actualmente - Școala Învățământului Superior în Sănătate Publică din Rennes, Franța. Evenimentul s-a

produs într-o atmosferă festivă. Inițierea acestui parteneriat este importantă prin faptul că Școala de Sănătate Publică din Rennes are o bogată experiență în domeniu, ceea ce deschide perspective noi de colaborare pentru viitorii manageri din sistemul sănătății al Republicii Moldova și implicit, pentru Școala de Management în Sănătate Publică.

15 martie 2007 – Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSP) a USMF „Nicolae Testemițanu” devine **membriu asociat al Asociației Europene a Școlilor de Sănătate Publică (ASPHER)**. Acest lucru a devenit posibil grație participării reprezentanților ȘMSP la diferite evenimente internaționale, în cadrul cărora imaginea ȘMSP a fost promovată tot mai frecvent.

1 iunie 2007 – încheierea celui de-al **doilea acord de colaborare** între Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSP) a USMF „Nicolae Testemițanu” și Școala de Sănătate Publică a Universității Hadassah din Ierusalim, Israel. Evenimentul s-a produs la scurt timp după vizita de lucru a delegației Republicii Moldova (în frunte cu directorul ȘMSP, dl Oleg Lozan) la Școala de Sănătate Publică din Israel, în cadrul căreia au fost discutate și negociate condițiile de semnare al respectivului acord.

24 iulie 2007 – încheierea celui de-al **treilea acord de colaborare** între Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSM) a USMF „Nicolae Testemițanu” și Școala Națională de Sănătate Publică și Managementul Serviciilor de Sănătate din București, România. Evenimentul a avut loc la Școala de Management în Sănătate Publică din orașul Chișinău.

7 septembrie 2007 – încheierea celui de-al **patrulea acord de colaborare** între Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSM) a USMF „Nicolae Testemițanu” și Școala de Sănătate Publică din Kaunas, Lituania. Importanța acestui document rezidă în faptul că este primul acord bilateral de colaborare, semnat de ȘMSM cu o instituție similară din spațiul exsovietic.

26-28 octombrie 2007 – în Valencia (Spania) a avut loc cea de-a 29-a conferință anuală a Asociației Europene a Școlilor de Sănătate Publică (ASPHER). În urma votului membrilor Asambleei Generale a ASPHER, **Școala de Management în Sănătate Publică din Republica Moldova obține statutul de membru deplin al ASPHER.**

Integrarea Școlii de Management în Sănătate Publică din Moldova în Asociația Europeană a Școlilor de Sănătate Publică (ASPHER) este de o importanță majoră și un scop către care s-a tins în tot acest timp. Calificativul de membru al ASPHER oferă posibilitatea de a începe procedura de acreditare a Școlii în structurile europene, ceea ce înseamnă că diplomele eliberate de ȘMSM vor avea validitate externă, iar posesorii acestora vor putea activa în domeniul sănătății publice în orice țară din spațiul european.

Asociația Europeană a Școlilor de Sănătate Publică (ASPHER) este o organizație independentă, non-profit, fondată în anul 1966, care include în componența sa Școlile de Sănătate Publică (și programele postuniversitare de instruire în

domeniul sănătății publice la toate nivelurile: bacalaureat, masterat sau doctorat) din Europa.

La etapa actuală, ASPHER numără peste 70 de membri asociați printre Statele Uniunii Europene, Consiliul Europei și Regiunea Europeană a Organizației Mondiale a Sănătății.

ASPHER își atribuie misiunea de promovare a educației și cercetării în sănătatea publică și de susținere a infrastructurilor academice creative și dinamice pentru dezvoltarea resurselor din domeniu.

Unul din scopurile de bază ale ASPHER este implementarea cât mai eficientă a Declarației de la Bologna, promovarea echității în contextul standardelor în sănătate, recunoașterea calificărilor și acreditărilor.

Printre obiectivele principale ale organizației se numără promovarea eforturilor naționale, europene și internaționale pentru îmbunătățirea organizării standardelor educației în sănătatea publică, asigurarea și formarea unor specialiști competenți și profesioniști în Noua Sănătate Publică.

Acordurile bilaterale de colaborare, încheiate cu școlile similare din alte țări, au drept obiectiv promovarea reciprocă a cercetărilor, instruirilor, schimbului de informații necesare pentru realizarea proiectelor de cooperare pedagogică și științifică, precum și facilitarea schimbului de profesori, cercetători, agenți administrativi și studenți în cadrul diferitor misiuni sau stagii.

Acordurile bilaterale de cooperare mai prevăd, de asemenea, organizarea congreselor, conferințelor, seminarelor, școlilor de vară și realizarea programelor comune de cercetare sau predare, ceea ce va contribui la creșterea nivelului de pregătire a specialiștilor din Moldova prin oferirea posibilității de a fi conectați la actualitățile și performanțele spațiului european.

Învățământul la distanță prin metoda videoconferinței – component al implementării telemedicinii în Republica Moldova

Peste 500 de lucrători medicali din rețeaua asistenței medicale primare din Republica Moldova au participat în perioada septembrie-decembrie 2006 la seminare de instruire cu tema „Retraining în controlul tuberculozei” prin metoda videoconferinței.

Învățământul la distanță prin intermediul videoconferințelor devine un procedeu tot mai des utilizat în ultimul timp grație faptului că oferă posibilități mai bune de acoperire și diseminare a informațiilor în cadrul procesului instructiv. Fiind o formă interactivă de instruire, videoconferințele asigură conectarea persoanelor participante la sesiunea video din diferite locații la același proces didactic; realizarea unui schimb de opinii și experiență între diferiți specialiști și profesori; obținerea unei abordări unice asupra problemelor discutate.

Seminarele de instruire prin metoda videoconferințelor au fost organizate de către Școala de Management în Sănătate Publică și Alianța Internațională Americană pentru Sănătate (AIHA) în conformitate cu ordinul Ministerului Sănătății și Protecției Sociale nr. 101 din 19 septembrie 2006.

Astfel, pe parcursul a patru luni de zile, au fost organizate 20 de seminare de instruire prin metoda videoconferinței, la care au participat 256 medici de familie, 8 medici ftiziatri și 251 asistenți medicali din 34 de raioane ale republicii și municipiul Bălți.

Potrivit participanților, metoda de instruire utilizată le-a permis să mențină un dialog activ cu profesorii, să se expună pe marginea subiectelor discutate fără a simți vreo incomoditate, asemeni metodei tradiționale de instruire. Satisfacția pentru metoda utilizată rezidă și în faptul că audienții prelegerilor nu au avut necesitatea de a se deplasa din raioanele republicii la Chișinău; s-au aflat la baștină, în instituția în care activează, economisind în acest fel și timp și bani (pentru transport și cazare).

Numeroasele avantaje pe care le oferă videoconferințele au făcut ca solicitarea pentru această metodă de instruire să fie mereu în creștere. În rezultatul activităților, participanții au venit cu propunerea de a extinde aplicarea acestei metode de instruire și în alte domenii.

Instruirea

Obiectivele procesului de instruire

Programul de studii reflectă domeniile principale ale sănătății publice, este stabilit în baza analizei necesităților actuale ale sistemului sănătății și în corespundere cu recomandările experților internaționali. Scopul de bază a instruirii masterilor este de a le dezvolta abilități și competențe manageriale pe următoarele componente:

- a) promovarea politicilor și strategiilor prioritare ale statului și sistemului de sănătate prin crearea unui management sanitar eficient și adecvat necesităților actuale;
- b) elaborarea programelor și planurilor instituționale de dezvoltare în corespundere cu prioritățile strategice naționale;
- c) implementarea continuă a asigurărilor obligatorii de asistență medicală în scopul sporirii accesibilității populației la asistența medicală;
- d) planificarea și gestionarea rațională a mijloacelor financiare în sistemul sănătății;
- e) evaluarea obiectivă a necesităților instituțiilor medico-sanitare din subordine în vederea fortificării bazei tehnico-materiale și gestionării acesteia;
- f) dirijarea activității de selectare, susținere și promovare a cadrelor medicale din instituția subordonată;
- g) protejarea drepturilor profesionale, economice și sociale ale salariaților, respectarea prevederilor legislației în vigoare;
- h) asigurarea perfecționării continuă a lucrătorilor medicali;
- i) implementarea și dezvoltarea sistemelor informaționale pentru gestionarea mai eficientă a procesului de prestare a serviciilor medicale;
- j) asigurarea conlucrării dintre diferite niveluri ale asistenței (primar, specializat și spital), păstrând integritatea și continuitatea serviciilor;
- k) coordonarea măsurilor în vederea implementării programelor naționale de prevenire a maladiilor social-condiționate și maladiilor contagioase;
- l) asigurarea respectării principiilor de bioetică și deontologie profesională în practică;
- m) orientarea activităților spre creșterea continuă a calității serviciilor medicale și satisfacerea maximală a necesităților pacienților.

Organizarea procesului de instruire

Procesul de instruire constă din module de bază, module electivă (opționale), stagiu practic și susținerea tezei de master:

Studiile de masterat se organizează pe perioada de 2 ani și includ 10 sesiuni (câte 2 săptămâni, instruire la zi) de cursuri intensive și instruire la distanță (bazată pe web), modalitate care permite persoanelor să studieze, fiind totodată implicate și în activitatea profesională. Perioada de instruire se include în stagiul de muncă medical.

În perioada dintre sesiuni, audienții studiază individual temele recomandate, pregătesc prezentări pentru următoarea sesiune, desfășoară activitatea de cercetare științifică. Evaluarea cunoștințelor se realizează tradițional și prin testare online prin intermediul paginii web.

Pe parcursul perioadei de instruire, audienții beneficiază de o sală de studii și un centru informațional al școlii (dotate cu utilaj modern), de o bibliotecă bogată, precum și de toate edificiile USMF „Nicolae Testemițanu” destinate procesului de instruire.

Prelegerile sunt susținute de profesori ai USMF „Nicolae Testemițanu”, specialiști profesioniști din domeniul sănătății (Ministerul Sănătății, centrele științifico-practice de profil), experți de peste hotare, reprezentanți ai organizațiilor internaționale (OMS, UNICEF etc.).

Pe parcursul a 2 ani de studii, audienții acumulează, în total, 120 de credite, ceea ce este în corespundere cu standardele internaționale și permite recunoașterea echității modulelor în schema națională și internațională de instruire.

Studiile finalizează prin susținerea examenului de absolvire și a tezei de master, care reprezintă o cercetare științifică amplă, prin care se evaluează abilitățile și competențele masterilor, obținute pe parcursul instruirii.

Confluente

ȘMSP îi revine un rol important în promovarea inițiativei și creativității

Fabienne Mikec,
Școala Învățământului Superior în Sănătate
Publică din Rennes (Franța), stagiară

În anul 2007 am avut oportunitatea de a face un stagiu în domeniul sănătății publice în Republica Moldova. În cadrul stagiului mi-am propus să studiez reformele care au fost inițiate în sistemul de sănătate odată cu introducerea în anul 2003 a asigurărilor obligatorii de asistență medicală. Am încercat să abordez aceste aspecte prin prisma problemelor perinatalității, temă de care am fost preocupată în mod special. În acest sens, am vizitat mai multe instituții medicale pentru a-mi forma o opinie proprie despre situația din sectorul respectiv și modul de organizare a managementului acestor instituții.

Informațiile colectate le-am adunat într-o lucrare de investigație. Concluzia la care am ajuns e că în Moldova există două viziuni diferite asupra reformelor care se desfășoară. Unii consideră că schimbările din ultimii ani sunt deosebit de importante și constituie un pas progresist în construirea unei societăți noi. Alții, însă, privesc oarecum prin prisma trecutului și sunt timizi și nesiguri în acțiunile lor.

În acest sens, consider că Școlii de Management în Sănătate Publică din Chișinău îi revine un rol important în promovarea inițiativei și creativității, acceptarea noilor metode manageriale, creșterea nivelului profesional al conducătorilor de instituții și nu numai.

Republica Moldova este o țară exsovietică, în curs de dezvoltare, și mesajul meu e să reușiți să depășiți cu succes toate provocările pe care le întâlniți în procesul reformelor. Sincere mulțumiri pentru oportunitatea de a cunoaște Moldova.

În perioada martie-iunie 2008, în orașul Rennes din Franța, s-a desfășurat Programul de stagiere EUROPHAMILI. Programul a inclus un curs intensiv de instruire în domeniul gestionării problemelor transnaționale de sănătate publică și a întrunit reprezentanți din Serbia, Spania, România, Bulgaria, Franța și Moldova.

EUROPHAMILI – un program inedit de instruire teoretică și practică

Eugen Goroșenco,
absolvent al ȘMSP

În cadrul Programului EUROPHAMILI am avut posibilitatea să mă familiarizez cu cele mai importante probleme de gestionare a sectorului de sănătate, cu care se confruntă actualmente Europa (reformele din domeniul sănătății publice; planificarea strategică în ocrotirea sănătății; prioritizarea, evaluarea și raționalizarea problemelor de sănătate; parteneriatul transnațional etc.), precum și să-mi consolidez capacitățile de gestionare în context internațional.

Cursul a inclus 8 module teoretice și practice, fiecare finisând cu teste și lucrări de evaluare. Printre cele mai importante concepte-cheie ale acestui Program sunt:

1. EUROPHAMILI Inter-cultural – oferă posibilitate participanților să sesizeze influența pe care o are mediul cultural asupra sănătății populației.
2. EUROPHAMILI Transnațional – oferă posibilitate participanților să coopereze și să examineze împreună un șir de probleme considerate prioritare pentru sistemele de sănătate ale țărilor europene și să găsească soluții la ele.
3. EUROPHAMILI Inter-profesionalitate – se adresează studenților postuniversitari, precum și profesioniștilor din domeniul ocrotirii sănătății, care dețin posturi de conducere în cadrul sistemului de sănătate (manageri de spital, administratori de servicii de îngrijire a sănătății, medici, specialiști interesați de management etc.).

Prin participarea la Programul EUROPHAMILI - 2008 am beneficiat de o experiență teoretică și practică inedită, ce îmi va fi de un real folos în activitatea de viitor.

Urmare a Acordului bilateral de colaborare dintre Școala de Management în Sănătate Publică (ȘMSP) din Moldova și Școala Învățământului Superior în Sănătate Publică din Rennes, Franța (EHESP), în perioada 16-27 iunie 2008, o delegație a Școlii de Management în Sănătate Publică a efectuat o vizită de lucru în orașul Rennes, Franța. Vizita a fost posibilă grație suportului Ambasadei Franței în Republica Moldova și a Alianței Franceze în Republica Moldova. Delegația moldovenească a avut întrevederi cu reprezentanții corpului administrativ și academic al EHESP, care s-au soldat cu negocierea noilor posibilități de colaborare între cele două școli de sănătate publică și proiectarea planurilor de viitor.

Experiența Franței este binevenită pentru noi

Nicolae Jelamschi,
audient al anului II, ȘMSP

În vara anului 2008 am avut ocazia să particip la un training practic în domeniul resurselor umane (Rennes, Franța), în cadrul căruia am cunoscut structura sistemului de sănătate din această țară și, implicit, domeniul resurselor umane din sectorul sănătății.

Programul de lucru a inclus un popas la Centrul Național de Gestiune a Resurselor Umane din cadrul Ministerului Sănătății din Franța, vizite de lucru la Spitalul Public din Dinan și Spitalul Universitar din Rennes. Aceasta ne-a permis să ne familiarizăm cu activitatea serviciului de resurse umane atât la nivel de spital, cât și la nivel de sistem al sănătății.

Întâlniri de neuitat, cu participarea specialiștilor din domeniul managementului resurselor umane spitalicești și a masterilor din cadrul Programelor Europene în Sănătate Publică, au avut loc și la Școala Franceză de Sănătate Publică din Rennes (EHESP). În timpul discuțiilor au fost abordate mai multe probleme de actualitate, ce țin de activitatea sistemelor de sănătate din Franța și Republica Moldova, precum și modalitățile de soluționare ale acestora.

Experiența pe care am acumulat-o în timpul vizitei în Franța îmi va fi utilă la planificarea activităților de ajustare a sistemului național de sănătate la cerințele europene, precum și la elaborarea și implementarea Strategiei de dezvoltare a resurselor umane în sistemul de sănătate în Moldova.

Am ales Moldova și n-am greșit

**Abdelrahman Abdelmagid (Marea Britanie),
audient al anului I, ȘMSP**

Alegerea țării de destinație pentru instruire în sănătate publică nu a fost un lucru simplu. Îmi doream să fac o școală cât mai bună în domeniu și am ales Moldova pentru similaritatea reformelor care se produc în sistemele de sănătate, precum și pentru reputația bună a Școlii Management în Sănătate Publică, lucru de care m-am convins personal.

Profitând de ocazie, adresez profesorilor și colegilor multă sănătate, prosperitate și frumoase realizări. Ne-a întâlnit și ne-a unit pe toți grija pentru sănătatea publică și acestui scop trebuie să-i servim în continuare. Nu regret pentru alegerea pe care am făcut-o.

Foto: Absolvenții primei promoții ai ȘMSP

ȘMSP - în viziunea masterilor

Badan Vlad, Chișinău

Sarcinile managerului, în mare parte, reies din exigențele timpului. Un manager adevărat are o viziune strategică, este înarmat cu abilități excelente de a lucra cu oamenii, își construiește relațiile cu angajații pe baza motivației, încurajării și responsabilității reciproce. Performanțele profesionale sunt un atu al managerului de astăzi, fapt ce-i permite să dețină adeseori mai multe funcții.

Doresc să exprim recunoștință întregului colectiv didactic al ȘMSP, care a inițiat și realizează cu succes instruirea în domeniul managementului medical. Sunt convins că acest mod de formare profesională va da rezultate vizibile în viitor.

Banari Doina, Chișinău

Cursurile de formare profesională sunt întotdeauna importante pentru că ne îmbunătățesc cunoștințele într-un anumit domeniu. Iar domeniul pe care l-am ales noi – managementul și sănătatea publică – are o relevanță și o aplicabilitate aparte în societatea contemporană.

Reușita reformelor din sistemul de sănătate din Moldova depinde în mare parte de competențele și abilitățile practice ale managerilor de instituții medicale. Deschiderea în spațiul nostru a ȘMSP este pur și simplu un noroc. Avem toată considerația pentru colectivul de profesori al acestei instituții și le urăm tradiționalul: „La mai mult și la mai mare!”

Băhnărel Ion, Chișinău

ȘMSP ne-a învățat să luăm decizii și să fim responsabili pentru deciziile luate; să analizăm, să evaluăm, să supraveghem, să monitorizăm și să ne bucurăm de rezultatul muncii colectivului pe care-l dirijăm.

Instruirea la ȘMSP ne-a dat încredere în forțele proprii, ne-a înarmat cu noi cunoștințe și experiență, ce ne va ajuta să obținem rezultate bune chiar și cu mijloace modeste.

Vor trece anii și, rând pe rând, tot mai mulți colegi de-ai noștri vor absolvi această școală, care va rămâne în amintirea noastră o instituție promoatoare a tot ce este valoros și extrem de necesar actualilor și viitorilor manageri în sănătatea publică.

Bicic Tatiana, Hâncești

Reformele din domeniul sănătății impun conducătorilor de astăzi o nouă abordare a procesului de dirijare a instituțiilor medicale. Din acest considerent, ȘMSP este asemeni unui catalizator, care ne mobilizează eforturile în vederea obținerii unor noi performanțe.

Instruirea la ȘMSP mi-a oferit șansa să cunosc lucruri noi din domeniul psihologiei manageriale, comunicării, legislației și dreptului medical, epidemiologiei și biostatisticii. Sper să pot aplica în activitatea mea toate cunoștințele teoretice și practice acumulate pentru a spori calitatea serviciilor medicale și a îmbunătăți sănătatea publică în Moldova.

Carafizi Natalia, Chișinău

ȘMSP îi oferă posibilitate managerului contemporan, care activează în domeniul sănătății publice, să privească mai departe de nivelul medicinei clinice. Aceasta pentru că școala de astăzi se conformează necesităților societății, iar societatea își determină propriul său viitor.

Celac Adela, Dondușeni

Pentru mine este o onoare și o plăcere deosebită să-mi fac studiile la ȘMSP. Aici am acumulat cunoștințe profunde în management, economie, legislație, psihologie, relații de comunicare etc. Procesul instructiv s-a desfășurat la cel mai înalt nivel, fapt pentru care doresc să aduc sincere mulțumiri directorului Oleg Lozan și administrației Școlii, precum și tuturor profesorilor, care ne-au pregătit pentru domeniul sănătății publice. Sper să pot utiliza la maximum cunoștințele acumulate, iar schimbul de experiență pe care-l avem cu colegii de studii este pur și simplu extraordinar.

Ciubotaru Petru, Hâncești

Cu toții ne dorim o carieră de succes în viață. Pentru unii – aceasta se asociază cu vocația profesională, pentru alții – cu obținerea rezultatelor prin care s-ar simți împliniți sufletește. Planificarea carierei de succes este un proces anevoios, ce decurge adeseori prin depășirea unui șir de impedimente și circumstanțe neprevăzute.

ȘMSP promovează managerul ca pe o figură a noilor cerințe de dezvoltare a societății – persoană erudită și înzestrată cu cunoștințe temeinice în diverse domenii.

Coșciug Irina, Chișinău

ȘMSP este o necesitate a timpului. Personal am găsit foarte utile cursurile de instruire la modulele: managementul general; planificarea strategică; managementul calității; comunicarea în relațiile medic-pacient, medic-medic. Sunt recunoscătoare profesorilor, care ne-au predat teme de actualitate, folosind metode și tehnici moderne de lucru pentru a ne dezvolta abilitățile unui management de calitate, necesar activității în condițiile actuale.

Damaschin Lilia, Chișinău

Fondată cu scopul de a pune la îndemâna actualilor și viitorilor manageri un arsenal de cunoștințe și mijloace, care, fiind aplicate adecvat, ar contribui la construirea unui sistem de sănătate bazat pe înțelegerea necesităților populației, ȘMSP și-a format o imagine pozitivă atât pe plan național, cât și internațional. Sunt mândră de faptul că mă număr printre absolvenții acestei Școli și sper să-mi aduc contribuția la prosperarea țării.

Domete Liliana, Chișinău

ȘMSP mi-a oferit o oportunitate unică de a aborda sănătatea nu doar la nivel individual, dar și la nivel de sistem, precum și de a aprecia la justa valoare importanța aspectelor manageriale și organizaționale în prestarea serviciilor medicale calitative, cost-eficiente și bazate pe dovezi.

Erhan Petru, Chișinău

ȘMSP îi revine sarcina majoră de a instrui cadrele de conducere în direcțiile prioritare de sănătate publică, fără de care actualmente este de neconceput un management de calitate. Disponibilitatea cadrului profesoral, atmosfera pozitivă, creată prin aplicarea metodelor contemporane de instruire, au făcut posibilă o eficiență înaltă de asimilare a informației și au condus la instalarea unui spirit creativ și cognitiv în mediul audienților.

Cunoștințele acumulate în cadrul ȘMSP ne vor servi drept suport în promovarea reformelor din sistemul sănătății în corespundere cu exigențele timpului, fapt pentru care suntem profund recunoscători.

Florea Mariana, Cimișlia

ȘMSP ne-a oferit șansa de a ne îmbunătăți abilitățile manageriale, ceea ce ne va permite să ne aducem aportul la fortificarea capacităților sistemului de sănătate și la creșterea potențialului profesional autohton.

ȘMSP mi-a consolidat încrederea de a accepta reformele din domeniul sănătății fără nostalgia trecutului și de a privi cu încredere viitorul.

Godoroja Vasile, Căușeni

Prin crearea ȘMSP învățământul postuniversitar din Republica Moldova se aliniază cerințelor europene. Școala reprezintă un sistem inovator de formare continuă a managerilor de instituții medicale.

Studiile de masterat la ȘMSP mi-au oferit posibilitatea de a descoperi căi eficiente de promovare a serviciilor de calitate în spital, modalități de gestionare a timpului și a resurselor; experiență necesară pentru modernizarea activității și rezolvarea problemelor; schimb de bune practici cu colegii de grup; metode de comunicare eficientă cu personalul și pacienții; mijloace noi de informare, literatură modernă; un mediu nou de cultivare a competențelor proprii, de dezvoltare a cunoștințelor și a creativității.

Îmbinarea instruirii la distanță cu organizarea periodică a cursurilor pe module este cea mai bună formă de realizare a masteratului, îndeosebi pentru participanții din mediul rural.

Mulțumesc colectivului profesoral și administrației ȘMSP pentru inițiativă și profesionalism în organizarea procesului instructiv. Sunt convins că ȘMSP este un model al școlii superioare de mâine, un promotor al noului în realizarea managementului de performanță în sistemul de sănătate publică.

Grosu Vadim, Șoldăneși

Școala de Management în Sănătate Publică ne-a descătușat imaginația și creativitatea, ne-a impulsionat dorința de a valorifica competențe și capacități, care ne sunt deosebit de necesare în condițiile actuale. Studiile postuniversitare la ȘMSP confirmă opțiunea noastră pentru performanțe și progres.

Jelamschi Nicolae, Chișinău

Școala de Management în Sănătate Publică este asemeni unui pod, care te ajută să treci de la sesizarea suferințelor unui pacient la înțelegerea problemelor generale ale populației; de la organizarea activității unui cabinet medical la managementul instituției medicale; de la rezolvarea problemelor individuale ale pacienților la cele ce țin de întreg sistemul sănătății.

În cadrul planificării și implementării reformelor în sănătate, crearea ȘMSP este unul din cele mai reușite proiecte.

Lupu Nicolae, Călărași

În condițiile reformelor permanente care au loc în domeniul sănătății, instruirea managerilor la Școala de Management în Sănătate Publică oferă posibilitate audienților să facă față ritmului accelerat al schimbărilor. Nu este o surpriză că cele mai stabile și de succes instituții sunt acelea în care managerii se concentrează pe crearea unei culturi organizaționale propice performanței și își îndreaptă eforturile spre crearea unei echipe de specialiști profesioniști.

Manole Vergil, Râșcani

În calitate de manager al unei instituții medicale, recunosc că instruirea pe care am primit-o aici m-a ajutat să-mi formeze o viziune nouă asupra managementului din domeniul medicinei practice, cunoștințele acumulate fiindu-mi de un real folos în activitatea de zi cu zi. Este și meritul profesorilor de la ȘMSP a USMF “N.Testemițanu”, pe care am avut plăcerea să-i cunosc în timpul studiilor.

Nepoliuc Liuba, Chișinău

Masteratul la ȘMSP mi-a deschis o cale de acces spre noi performanțe profesionale. Este o mare bucurie să poți beneficia de studii postuniversitare de calitate, oferite de cei mai buni profesori de la noi și de peste hotare.

Se spune că omul cât trăiește învață. În domeniul medicinei instruirea continuă este pur și simplu obligatorie. Aduc sincere mulțumiri și profundă recunoștință tuturor celor care s-au îngrijit să ne ofere tot ce au avut mai bun pe parcursul celor doi ani de studii.

Nichita Svetlana, Chișinău

Școala de Management în Sănătate Publică îmi oferă posibilitatea de a-mi îmbunătăți cunoștințele în domeniul managementului în sistemul de sănătate și de a crește profesional. Sper să-mi realizez scopurile propuse, ceea ce le doresc și colegilor mei, iar ȘMSP – numeroase promoții de absolvenți, care să-i ducă numele peste tot în lume.

Scurtu Lilia, Ungheni

Instruirea și pregătirea cadrelor manageriale rămâne a fi o prioritate a sistemului sănătății în contextul reformelor care au loc permanent - descentralizarea Asistenței Medicale Primare, activitatea în condițiile asigurărilor obligatorii de asistență medicală, implementarea Politicii Naționale de Sănătate și a Strategiei de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate etc.

Deja al doilea an în cadrul ȘMSP se organizează studii de masterat pentru cadrele administrative din domeniul sănătății. Stilul european de expunere a materialului, tehnicile moderne de predare ne-a făcut să îndrăgim această Școală și s-o considerăm drept cea mai bună și mai avansată dintre toate care există la moment.

Siminovici Svetlana, Chișinău

Atmosfera din cadrul Școlii, modalitatea de organizare a activităților, metodele de predare, inclusiv instruirea la distanță – merită cea mai înaltă apreciere din partea noastră.

Sunt mândră de faptul că am absolvit această Școală și sper să-mi aduc contribuția la făurirea unui viitor mai bun pentru sistemul sănătății de la noi.

Slobozian Vitalie, Chișinău

Activitatea școlii, focalizată pe pregătirea specialiștilor în domeniul managementului și a sănătății publice, are o importanță deosebită în această perioadă de tranziție a sistemului de sănătate din Moldova.

Studiile la ȘMSP reprezintă o oportunitate de a avea acces la cele mai noi și valoroase informații în domeniul sănătății publice, acestea din urmă fiind structurate, actualizate și predate de o echipă de profesori renumiți.

Prezența printre audienții școlii a multor manageri din sistemul de sănătate, posibilitatea de a face schimb de experiență cu colegii-profesioniști în domeniul în care activează – va contribui fără îndoială la creșterea calității actului medical în țară.

Vataman Michaela, Chișinău

Destinul mi-a oferit prilejul de a face studiile de masterat în cadrul Școlii de Management în Sănătate Publică. Cu această ocazie, exprim cuvinte de recunoștință directorului Oleg Lozan și tuturor lectorilor de la această instituție, care m-au ajutat să devin un specialist calificat în domeniul sănătății publice și un viitor manager. Masteratul mi-a oferit cunoștințe și încredere în forțele proprii. Sper să confirm acest lucru prin activitatea mea practică.

Zarbailov Natalia, Chișinău

Gândind la ceea ce semnifică Școala de Management în Sănătate Publică pentru mine, voi invoca o frază celebră de-a lui Paulo Coelho, care, la întrebarea: „Ce este un învățător?”, răspundea că acesta nu este o persoană care te învață un lucru oarecare, ci care te inspiră să-ți dai toată silința ca să descoperi ceea ce cunoaște el deja. Vom mai spune că nu există decât un singur fel de a învăța – prin aplicarea cunoștințelor în activități practice.

Foto: În sala de tehnologii informaționale (ȘMSP)

Asociația obștească „Master în sănătatea publică”

La 19 noiembrie 2007, în Republica Moldova a fost constituită Asociația Obștească “Master în sănătatea publică”.

Misiunea organizației este de a promova și implementa reformele, ce ar contribui la îmbunătățirea stării sănătății populației prin sporirea eficienței și eficacității serviciilor din sistemul medical; perfecționarea mecanismului de organizare și dirijare a sistemului sănătății pentru a satisface, în condițiile economiei de piață, necesitățile tuturor păturilor sociale.

Asociația își desfășoară activitatea în baza principiilor libertății de asociere, legalității, publicității, transparenței, egalității în drepturi a tuturor membrilor, liberei exprimări a opiniei, accesului la orice informație ce ține de activitatea Asociației.

Printre sarcinile de bază ale Asociației, se numără: analiza și evaluarea stării de sănătate a populației; studierea aspectelor legate de promovarea sănătății și prevenirea bolilor; facilitarea modalității de asigurare a serviciilor medicale; ridicarea prestigiului și a rolului familiei în societate, protecția mamei și a copilului; instruirea profesională continuă, certificarea în specialitate a managerilor instituțiilor medicale etc.

Pentru realizarea scopurilor statutare, Asociația desfășoară activități ce țin de: susținerea programelor sau a proiectelor de interes public în domeniul ocrotirii sănătății; inițierea și implementarea programelor ce prevăd schimbul de experiență în domeniu în țară și peste hotare; organizarea conferințelor, simpozioanelor, forumurilor, meselor rotunde, dezbaterilor publice, sesiunilor de comunicare cu participare națională și internațională; elaborarea, editarea și publicarea lucrărilor de specialitate, revistelor și altor lucrări; organizarea vizitelor de informare și documentare; stabilirea și extinderea relațiilor permanente de dialog și parteneriat cu organizații similare internaționale; angrenarea specialiștilor calificați din

țară și de peste hotare pentru pregătirea cadrelor medicale, sporirea nivelului de educație sanitară a populației în domeniul prevenirii și depistării precoce a maladiilor; sporirea nivelului de cunoștințe profesionale ale managerilor din sistemul ocrotirii sănătății; extinderea și promovarea experienței practice a specialiștilor cu performanțe în domeniul sănătății publice și a managementului sanitar etc.

Asociația Obștească “Master în Sănătatea Publică” a fost creată cu scopul de a forma o rețea națională a masterilor în sănătatea publică, care vor contribui la dezvoltarea și promovarea politicilor naționale de sănătate, racordând rezultatele obținute la experiențele internaționale.

Apariții editoriale

În scopul desfășurării procesului de instruire la cel mai înalt nivel, asimilării cu succes a programului de studii de către masteri, pe parcursul anilor 2004-2008, Școala de Management în Sănătate Publică a elaborat și a editat peste 20 de manuale ce țin de domeniul sănătății publice.

Manualele reprezintă rodul muncii îndelungate a unor echipe de profesioniști și rezultatul conlucrării eficiente dintre structurile naționale și internaționale, a confluențelor științifico-practice cu cele didactice.

Manualele elaborate de experții naționali formează tezaurul cel mai valoros al bibliotecii Școlii de Management în Sănătate Publică și sunt destinate instruirii postuniversitare a masterilor, precum și pregătirii profesionale a persoanelor care doresc să-și îmbunătățească abilitățile de conducere. Publicațiile pot fi găsite și în versiunea electronică pe site-ul: www.public-health.md. Publicarea manualelor a fost posibilă grație suportului financiar al Fundației Soros-Moldova.

În sprijinul realizării obiectivelor curriculei de studiu, în biblioteca Școlii se mai află peste 200 de cărți de specialitate în limba engleză. Este cea mai completă colecție de carte, ce există actualmente în domeniul sănătății publice în Republica Moldova. Accesul la fondul de carte al bibliotecii ȘMSP este deschis tuturor doritorilor de a se informa despre noutățile din domeniu, de a consulta materiale științifice relevante, de a elabora și realiza într-o manieră comprehensivă și modernă lucrări de investigație legate de spectrul problemelor care îi interesează.

Achiziția cărților de specialitate de origine străină favorizează conectarea beneficiarilor la un flux de informație de ultimă oră și îmbogățirea bazei teoretico-metodologice a Școlii cu performanțele din domeniu.

Publicații editate:

1. **“Noua sănătate publică”**
Autori: Theodore H. Tulchinsky, Elena Varavikova.
2. **“Asistența medicală primară - noțiuni și principii”**
Autor: Ala Nemerenco.
3. **“Bazele legislației în sistemul sănătății publice”**
Autori: Tatiana Novac-Hreplenco, Ion Dodon.
4. **“Bioetica medicală în sănătatea publică”**
Autori: Teodor Țârdea, Rodica Gramma.
5. **“Biostatistica”**
Autori: Larisa Spinei, Oleg Lozan, Vladislav Badan.
6. **“Comunicare în sănătatea publică”**
Autori: Ala Nemerenco, Margareta Cărăruș.
7. **“Comunicarea pentru schimbarea comportamentului”**
Autori: Carolina Lozan-Târșu, Luminița Guțu, Radu Cojocar.
8. **“Epidemiologie și metode de cercetare”**
Autori: Larisa Spinei, Svetlana Ștefăneț, Corina Moraru, Angela Capcelea, Larisa Boderscova.
9. **„Managementul în sistemul de sănătate”**
Autor: Constantin Ețco.
10. **„Managementul serviciilor de urgență în sistemul sănătății publice al R. Moldova”**
Autor: Gheorghe Ciobanu.
11. **„Managementul serviciilor spitalicești”**
Autori: Mihai Ciocanu, Ludmila Topchin, Oleg Hâncu.
12. **„Managementul calității serviciilor de sănătate”**
Autor: Mihai Palanciuc.

13. **“Medicina bazată pe dovezi”**
Autori: Valentina Baltag, Rodica Comendant, Stelian Hodorogea, Radu Baltag, Olga Cernețchi, Larisa Spinei.
14. **“Nutriția în sănătatea publică”**
Autori: Nicolae Opopol, Galina Obreja, Angela Ciobanu.
15. **“Promovarea sănătății”**
Autori: Valeriu Chicu, Ghenadie Curocichin, Grigore Friptuleac.
16. **“Psihologie managerială”**
Autori : Constantin Ețco, Margareta Căărăuș, Elena Davidescu-Creangă
17. **“Sănătatea mediului”**
Autori : Nicolae Opopol, Raisa Russu.
18. **Revista “Sănătate publică, economie și management în medicină”**
19. **“Sănătatea și factorii ocupaționali”**
Autori: Grigore Friptuleac, Victor Meșina.
20. **“Supravegherea și controlul bolilor infecțioase”**
Autor: Valeriu Chicu.

Sumar:

Cuvânt înainte	1
O școală nouă pentru o societate nouă	2
Retrospective	3
Acorduri internaționale	8
Învățământ la distanță.....	11
Instruire.....	12
Confluente	14
ȘMSP - în viziunea masterilor.....	18
Asociația obștească „Master în sănătatea publică”	26
Apariții editoriale.....	28

FONDATOR:

Școala de Management în Sănătate Publică
a Universității de Stat de Medicină și Farmacie
„Nicolae Testemițanu”

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Ion Ababii
Oleg Lozan
Oleg Galbur
Larisa Spinei
Rodica Gramma

Redactor – *Victoria Tataru*
Designer și machetare – *Veaceslav Popovschi*
Procesare computerizată – *Tatiana Hreplenco*
Valeria Fediko

Adresa:

MD-2004, or. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 194 B,
Școala Management în Sănătate Publică,
Tel./Fax: (022) 205-205
E-mail: olozan@usmf.md
www.public-health.md

**Publicația se editează cu suportul
financiar al Fundației Soros-Moldova.**

Toate drepturile sunt rezervate autorilor. Reproducerea parțială sau integrală a textelor și imaginilor este permisă doar în scopuri necomerciale, cu acordul autorilor și al redacției.

Tipar: ÎSFEP „Tipografia centrală”

CZU
ISBN